

Plaatsingslijst van het archief van Bert Van Hoorick (1921, 1926, 1935, 1945-1946, 1948, 1950, 1952, 1954-1998)

(S/1993/134, S/1994/058, S/1995/012 en S/2000/065)

Rik Hemmerijckx
Martijn Vandenbroucke

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis
2007

INLEIDING

Albert Alfred 'Bert' Van Hoorick (Aalst, 31/01/1915) was een van de leidende figuren van de naoorlogse communistische partij, die in 1957 de overgang maakte naar de sociaaldemocratie. Hij groeide op in het arbeidersmilieu van Aalst waar socialisme en flamingantisch daensisme zeer sterk leefden. Al tijdens zijn scholierentijd aan het Aalsterse atheneum profileerde hij zich als een scherp waarnemer met een uitgesproken antimilitaristische visie en een grote sociale beweging. Het feit dat zijn vader sneuvelde tijdens de Eerste Wereldoorlog voor hij hem had kunnen ontmoeten, en dat zijn moeder tijdens haar zwangerschap gewond raakte door een granaatscherf, heeft daar ontegensprekelijk iets mee te maken. Begeesterd door het flamingantisch romantisme, richtte hij tijdens zijn studiejaren aan het atheneum in Aalst de Iweinkerels op, een afdeling van het vrijzinnig georiënteerde Algemeen Vlaams Studentenverbond (AVS). In 1933 sloot hij zich aan bij de Belgische Werkliedenpartij (BWP) en weldra werd hij een van de leidende figuren binnen de Socialistische Anti-Oorlogsliga (SAOL) in Aalst. Zijn jeugdig radicalisme getrouw, stelde hij zich op als een aanhanger van de links-revolutionaire stroming rond P.H. Spaak. In 1934 begon hij zijn studies aan de Rijksuniversiteit van Gent, maar wegens zijn meeslepend politiek engagement kwam er van de studies niet veel in huis. Wegens de uitgave van een antimilitaristisch pamflet werd hij in 1935 voor het gerecht gedaagd en vrijgesproken. Met de toetreding van P.H. Spaak tot de regering en de ontbinding van de SAOL verloor Van Hoorick zijn laatste binding met de sociaaldemocratie en eind 1935 trad hij toe tot de Kommunistische Partij van België (KP).

Door zijn agitatie en arrestatie tijdens de algemene staking van 1936 vestigde hij zijn naam als leidende figuur van de Aalsterse KP. In die jaren was hij nauw betrokken bij de antifascistische actie en begaf hij zich zelfs naar Spanje om de hulp aan het republikeinse kamp te organiseren. De definitieve doorbraak van Van Hoorick naar de top van de partij kwam er tijdens de bezettingsperiode. Tijdens de meidagen van 1940 werd hij krijgsgevangen genomen, maar na zijn terugkeer in januari 1941 nam hij de leiding op zich van de clandestiene KP in Vlaanderen. Vanaf 1942 werkte hij mee aan de uitbouw van het Onafhankelijkheidsfront. Op 11 februari 1943 werd Van Hoorick gearresteerd en na een verblijf in het concentratiekamp van Breendonk doorgestuurd naar Buchenwald. Bij zijn terugkeer in mei 1945 nam hij opnieuw de leiding van de KP in Vlaanderen. Hij werd hoofdredacteur van het partijblad *De Rode Vaan* en in 1946 volgde zijn verkiezing tot volksvertegenwoordiger en gemeenteraadslid. In het parlement liet hij zich onder meer kennen door zijn stellingname tegen een eenzijdige bestraffing van de collaboratie. Hij nam ook de verdediging van de textielarbeiders op zich.

Na de voor de KP rampzalige verkiezingen van 1949 richtte Van Hoorick zich noodgedwongen op zijn mandaat als gemeenteraadslid in Aalst. De interne spanningen, die door de verdere marginalisering van de partij steeds hoger opliepen, leidden in 1954 tot de verwijdering van Bert Van Hoorick uit de KP-leiding. Hij distantieerde zich meer en meer van de partij: de Hongaarse opstand van 1956 betekende voor hem de definitieve breuk en hij maakte de overstap naar de Belgische Socialistische Partij (BSP), waarmee hij op lokaal vlak goede banden onderhield. Zo trachtte hij samen met de socialistische burgemeester Oscar Debunne aan een progressief front te bouwen, een poging waaraan met het vertrek van de Debunne in 1956 een einde kwam. Na diens vertrek en als gevolg van de interne verdeeldheid binnen de Aalsterse BSP kon Van Hoorick vrij snel de leiding van de plaatselijke partij overnemen. In 1958 werd hij opnieuw verkozen tot volksvertegenwoordiger en een jaar later werd hij schepen van Onderwijs en Cultuur. Een van zijn vele verwezenlijkingen was ongetwijfeld de bouw van het cultureel centrum in Aalst. Bij de

succesvolle gemeenteraadsverkiezingen van 1970 moest de burgemeestersjerp normaal gezien toekomen aan Van Hoorick, maar een woordbreuk van de Aalsterse CVP besliste er anders over. In het parlement stelde Van Hoorick zich op als een pleitbezorger van de culturele autonomie en een verdere federalisering van de staatsstructuren. Hij bepaalde in een belangrijke mate het Vlaamse profiel van de toen nog unitaire BSP en speelde onder meer een belangrijke rol op het Vlaams socialistisch congres van Klemskerke. Tevens was hij secretaris van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap. Nadat hij in 1976 zijn mandaat van volksvertegenwoordiger had opengesteld, nam hij in 1979 definitief afscheid van de actieve politiek. In 1982 publiceerde hij zijn memoires uit de jaren 1915-1956, maar bleef hij nog lange tijd als een ware éminence grise achter de schermen als een partijorakel fungeren. Hoewel hij steeds met een wankele gezondheid bleef kampen, werd hij toch 85 jaar. Bert Van Hoorick overleed op 19 februari 2000.

Het archief van Bert Van Hoorick is door omstandigheden verspreid geraakt: een deel kwam terecht in het Aalsterse stadsarchief, een ander deel werd al voor zijn dood overgedragen aan het toenmalige AMSAB (1994), een laatste deel werd na zijn overlijden door zijn weduwe eveneens aan AMSAB geschonken (2000). Naar aanleiding van de eerste schenking werd door archivaris Rik Hemmerijckx een eerste inventaris gemaakt. Hij stelde vast dat weinig stukken dateren van voor 1957: noch over de SAOL, noch over de KPB, noch over het verzet zal men er veel gegevens in terugvinden. Hetzelfde kan gezegd worden over de latere schenking, al zitten daar wel enkele dossiers met gegevens over het verzet en de pijnlijke oorlogsjaren, net als een aantal interessante bundels briefwisseling uit de laatste decennia van zijn leven. Toch is duidelijk dat het archief vooral materiaal bevat met betrekking op zijn persoonlijk leven en zijn politieke inzet in Aalst. Over zijn werkzaamheden in het parlement is in dit archief niets te vinden. Het archief bevat 124 stukken, opgeborgen in 13 archiefdozen (1,4 lopende meter) en bestrijkt de periode 1935-2000. Het archief is toegankelijk mits toestemming van de verantwoordelijke archivaris, met uitzondering van enkele dossiers recente briefwisseling.

STORTINGSLIJST

1	Dossier betreffende de werking van BSP-federatie Aalst.
[1958]-1964	1 omslag
2	Dossier betreffende de werking van BSP-federatie Aalst.
1965	1 omslag
3	Dossier betreffende de werking van BSP-federatie Aalst.
1966	1 omslag
4	Dossier betreffende de werking van BSP-federatie Aalst.
1967	1 omslag
5	Dossier betreffende de werking van BSP-federatie Aalst.
1968-1970	1 omslag
6	Dossier betreffende de werking van BSP-federatie Aalst.
1971-1972	1 omslag
7	Dossier betreffende de werking van BSP-federatie Aalst.
1973	1 omslag
8	Dossier betreffende de werking van BSP-federatie Aalst.
1974	1 omslag
9	Stukken betreffende de samenstelling van het Partijbestuur van BSP-afdeling Aalst.
1964, 1966	1 omslag
10	Stukken betreffende de werking van BSP-afdeling Aalst. Briefwisseling, verslagen en
nota's.
1957, [1961], 1963-1964, 1966, 1971-1973	1 omslag
11	Dossier betreffende de gemeenteraadsverkiezingen op 12/10/1958 te Aalst.
1958	1 omslag
12	Dossier betreffende de gemeenteraadsverkiezingen op 11/10/1964 te Aalst.
1964	1 omslag
13	Dossier betreffende de gemeenteraadsverkiezingen op 11/10/1970 te Aalst.
1970	1 omslag
14	Dossier betreffende de gemeenteraadsverkiezingen op 10/10/1976 te Aalst.
1976	1 omslag

15	Dossier betreffende de gemeenteraadsverkiezingen op 10/10/1982 te Aalst.
1982	1 omslag
16	Dossier betreffende de gemeenteraadsverkiezingen op 10/10/1982 te Erpe-Mere.
1982	1 omslag
17	Dossier betreffende de wetgevende verkiezingen op 23/5/1965.
1965	1 omslag
18	Dossier betreffende de wetgevende verkiezingen op 31/3/1968.
1968	1 omslag
19	Dossier betreffende de wetgevende verkiezingen op 7/11/1971.
1971	1 omslag
20	Dossier betreffende de wetgevende verkiezingen op 9/3/1974.
1974	1 omslag
21	Dossier betreffende een geschil binnen de BSP-federatie Oudenaarde-Ronse tussen voorzitter Paul Ghijsbrecht en een aantal afdelingen.
1973	1 omslag
22	Dossier betreffende de gemeentefusies in het Aalsterse.
1973-1975	1 omslag
23	Dossier betreffende de commissies Economie-Financiën, Sociale Zaken en Culturele Zaken van de BSP-federatie Aalst.
1966	1 omslag
24	Dossier betreffende de herstructurering van de BSP-afdelingen van Groot-Aalst naar aanleiding van de gemeentefusies.
[1977]	1 omslag
25	Nota's betreffende ideologische congressen.
[1972-1974]	1 omslag
26	Stukken betreffende de studiedag van BSP-federatie Aalst te Velzeke.
1972	1 omslag
27	Stukken betreffende het congres van BSP-federatie Aalst te Denderleeuw op 14/4/1973.
1973	1 omslag
28	Stukken betreffende het congres van BSP-federatie Aalst op 29/9/1973.
[1973]	1 omslag
29	Pamfletten van BSP-Aalst "BSP-Actueel".
[1974]-1975	1 omslag

30	Stukken betreffende de statuten van BSP-federatie Aalst. 1973	1 omslag
31	Verslag betreffende de socialistische ideologie. Handschrift. [1980]	1 stuk
32	Dossier betreffende het Federaal Bestuur van de BSP-federatie Aalst. 1972	1 omslag
33	Dossier betreffende het Federaal Bestuur van de BSP-federatie Aalst. 1975	1 omslag
34	Stukken betreffende het bestuursakkoord te Aalst voor de legislatuur 1977-1982. [1977]	2 stukken
35	Stukken betreffende tussenkomsten tijdens de gemeenteraden te Aalst. [1973-1974]	1 omslag
36	Dossier betreffende tussenkomsten tijdens de gemeenteraden te Aalst. [1972-1973]	1 omslag
37	Stukken betreffende tussenkomsten tijdens de gemeenteraden te Aalst. [1978-1979]	1 omslag
38	Briefwisseling betreffende de opvolging van hoofdbibliothecaris Prosper Uvin te Aalst. 1971-1973	1 omslag
39	Stukken betreffende het Cultureel Centrum Aalst. [1964]	1 omslag
40	Dossier betreffende de Culturele Raad van Aalst. 1968-1970	1 omslag
41	Dossier betreffende het stadswapen van Aalst. 1966, 1977	1 omslag
42	Nota's betreffende "socialisme en cultuur" ter voorbereiding van het Ideologisch Congres. [1972-1973]	1 omslag
43	Dossier betreffende de Stedelijke Jeugdraad van Aalst. 1965	1 omslag
44	Stukken betreffende de rol van de culturele raden. 1973	1 omslag

45	Stukken betreffende een persoonlijke studie over de kunstbeleving. Z.d.	1 omslag
46	Stukken betreffende toespraken. [1959, 1961-1963, 1965-1968], 1970, 1972, 1974, [1976-1979, 1986]	1 pak
47	Nota's betreffende het Cultuurpact. [1973]	1 omslag
48	Stukken betreffende de 11-juli vieringen te Kortrijk. 1983-1984	1 omslag
49	Nota's betreffende "socialisme en Vlaamse beweging en de culturele autonomie. Handschrift. 1968, 1973	1 omslag
50	Stukken betreffende het Vlaamse congres van de BSP op 14-15/10/1967 te Klemskerke. [1967]	1 omslag
51	Nota's betreffende het Schoolpact. Handschrift. [1958]	1 omslag
52	Nota's betreffende diverse nationale congressen van de BSP en ideologische stellingnames. Handschrift. [1960, 1965, 1967]	1 omslag
53	Nota's betreffende interpellaties in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Handschrift. [1966-1967, 1969, 1973-1974, 1977]	1 omslag
54	Dossier betreffende de sociaal-economische ontwikkeling van het arrondissement Aalst. 1972-1973, [1977]	1 omslag
55	Dossier betreffende een voorstel van decreet voor de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap over de instelling van een Interuniversitair Overlegorgaan voor Polemologisch Onderzoek. 1975	1 omslag
56	Dossier betreffende een voorstel van decreet voor de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap over het statuut van de beroepskunstenaar. 1974	1 omslag
57	Dossier betreffende een voorstel tot instelling van een permanent informatiekanaal tussen de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en het Nederlandse parlement. 1973	1 omslag

- 58 Dossier betreffende de vraag van het Woordenboek van de Vlaamse Dialekten aan de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap voor financiële steun.
1976 1 omslag
- 59 Dossier betreffende de desiderata van de Staten Generaal van het Theater aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers.
1971 1 omslag
- 60 Stukken betreffende de progressieve frontvorming.
1973 1 omslag
- 61 Dossier betreffende de socialistische kadervorming bij de jeugd.
[1967] 1 omslag
- 62 Stukken betreffende het travaillisme en de toekomst van de socialistische beweging.
[1967] 1 omslag
- 63 Stukken betreffende de staatsgreep in Chili tegen president Allende.
[1973] 1 omslag
- 64 Dossier betreffende een bezoek aan het 1ste Gewone Congres van de Mouvement Populaire de la Révolution (MPR) te N'Sele (Zaire).
1972 1 omslag
- 65 Dossier betreffende een studiereis van een delegatie van het Comité Belge pour une Paix Négociée entre l'Etat d'Israël et les Pays Arabes aan Israël op 21-28/5/1969.
1969 1 omslag
- 66 Dossier betreffende de aanvraag aan het Ministerie van Wederopbouw voor een schade-loosstelling voor tijdens de oorlogsjaren geleden schade.
1948-1949 1 omslag
- 67 Stukken betreffende de werking van de naoorlogse Kommunistische Partij (KP).
[1946, 1948], 1988 1 omslag
- 68 Stukken betreffende sm Drukkerij "De Eenheid".
1948 1 omslag
- 69 Doorslag van een nota betreffende een proces tegen Jef van Extergem 14-16/6/1920.
Z.d. 1 stuk
- 70 Nota betreffende een eerbetuiging aan Georgiej Dimitrov.
Z.d. 1 stuk
- 71 Dossier betreffende herdenkingen van het overlijden van Vladimir Iljitsj Lenin.
1952, 1954 1 omslag

72	Nota betreffende de Spaanse burgeroorlog. Handschrift. Z.d.	1 stuk
73	Nota's betreffende toespraken over fascisme. [1983]	1 omslag
74	Nota's betreffende de begrippen "ideologie" en "links – rechts". Z.d.	1 omslag
75	Nota's betreffende kritiek op het beleid van de regering vanden Boeynats – de Clercq. Z.d.	2 stukken
76	Dossier betreffende zijn rol in het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog. [1980], 1982	1 omslag
77	Briefwisseling. 1946, 1954-1976, 1984	1 omslag
78	Nota betreffende 25 jaar "Links". Z.d.	1 stuk
79	Ontwerp van een pamflet betreffende een alternatieve 11-novemberherdenking. [1978]	1 stuk
80	Nota betreffende een bijdrage voor "De Rode Vaan" van 19/3/1987. [1987]	1 stuk
81	Dossier betreffende de opvoering van massaspelen naar aanleiding van de 1-meivieringen te Aalst. [1939, 1957, 1959-1960]	1 omslag
82	Dossier betreffende een ontwerp van verslag over de sociaal-economische toestand. Z.d.	1 omslag
83	Stukken betreffende het Priester Daensjaar te Aalst. 1989	1 omslag
84	Stukken betreffende de viering van zijn twintigjarig parlementair mandaat. 1975	1 omslag
85	Stukken betreffende zijn ontslag als gemeenteraadslid te Aalst en zijn afscheid van de politiek. 1978	1 omslag
86	Stukken betreffende rouwredes Henri Rolin, Emiel de Lombaert en Gilbert Troch. Z.d.	1 omslag

87	Dossier betreffende zijn curriculum vitae. 1979, [1982]	1 omslag
88	Stukken betreffende een bijdrage aan het studieweekend van de SVV Aalst – Oudenaarde over de gemeenteraadsverkiezingen 1970. 1970	1 omslag
89	Stukken betreffende de socialistische harmonie “Hand aan Hand” Aalst. [1972, 1981-1982]	1 omslag
90	Dossier betreffende het debat “SOS Natuur” van Jeugdclub Jimbo te Velzeke. 1972	1 omslag
91	Dossier betreffende de overstap van Hendrik Strijpens van CVP naar BSP Aalst. [1977]	1 omslag
92	Stukken betreffende een toespraak naar aanleiding van 100 jaar SP op vraag van het Socialistisch Jeugdwerk Aalst. [1985]	1 omslag
93	Stukken betreffende een toespraak naar aanleiding van 70 jaar Bond Moyson Aalst. Z.d.	1 omslag
94	Dossier betreffende het proefcontract bij sm Ontwikkeling Antwerpen. 1957	2 stukken
95	Stukken betreffende de gemeentepolitiek te Aalst in het Interbellum. [1921, 1926], 1935, 1959	1 omslag
96	Stukken betreffende de gemeenteraadsverkiezingen van 1946 te Aalst. [1946]	2 stukken
97	Nota betreffende de “Fabrique de fils à coudre (Jelie’s fabriek)”. Z.d.	1 stuk
98	Stukken betreffende het concentratiekamp Buchenwald. 1945-1946, 1976, 1982-1983, 1986-1987	1 omslag
99	Briefwisseling betreffende zijn vraag tot vrijlating van Leopold de Meij. 1952, 1954	1 omslag
100	Dossier betreffende zijn erkenning als weerstand. 1946	1 omslag
101	Dossier betreffende de herdenking van verzetsheld Henri Matthieu. 1997	1 omslag

- 102 Dossier betreffende “herinneringen uit het verbeteringsgesticht” van Odiel Blomme.
1945, 1997 1 omslag
- 103 Huldied van Louise van den Brempt.
Z.d. 1 stuk
- 104 Nota betreffende een commentaar op “De KP en het Sovjet-Duits niet-aanvalsact” van
Rudi van Doorslaer. Handschrift.
Z.d. 1 stuk
- 105 Nota betreffende een commentaar op “De oorsprong van het gezin, van de particuliere
eigendom en van de staat” van Friedrich Engels. Handschrift.
Z.d. 1 stuk
- 106 Nota betreffende een commentaar op “Opkomst en ondergang van het Derde Rijk” van
William L. Shirer.
Z.d. 1 stuk
- 107 Stukken betreffende de wetgevende verkiezingen van 26/3/1961.
1961 1 omslag
- 108 Stukken betreffende zijn pensioenaanvraag.
1945, 1970, 1974-1975, 1978-1979, 1985-1986, 1994-1995 1 omslag
- 109 Verklaring van Henri van Renterghem betreffende de aanslag op Podevyn door de Parti-
zanen.
16 februari 1950 1 stuk
- 110 Brief van prof.dr. Helmut Gaus betreffende een biografie door een student. Met bijlage.
19 januari 1994 2 stukken
- 111 Brief van Hilde de Brandt, streekredacteur Het Nieuwsblad, betreffende zijn 80^e verjaar-
dag.
12 januari 1995 1 stuk
- 112 Briefwisseling met Herman Liebaers betreffende het curriculum vitae van diens vader
Frans.
1983 1 omslag
- 113 Brief van Denis Gheys, voorzitter Aalst 2000 vzw, betreffende interviews met Aalsterse
oud-politici. Met bijlagen.
1987 1 omslag
- 114 Dossier betreffende biografische nota’s van socilaistische militanten uit het Aalsterse.
1957, 1963, 1983-1984 1 omslag

115	Stukken betreffende het overlijden van Albert Roman. 1997	1 omslag
116	Stukken betreffende biografische nota's over Willy Vernimmen, Fernand Demany en Raymond de Smet. Z.d.	1 omslag
117	Aandeelhouderstitel van sm Het Licht. 1964	1 stuk
118	Stukken betreffende een colloquium over 100 jaar Jef van Extergem op 23/4/1998. [1998]	1 omslag
119	Briefwisseling met Leo Michielsen. 1984-1992	1 omslag
120	Briefwisseling. 1977-2000	1 omslag
121	Briefwisseling met Leo Michielsen. 1993-1997	1 omslag
122	Dossier betreffende het geschil van de BSP-afdeling Aalst met Jan Bomon. 1946, 1959-1960, 1972	1 omslag
123	Stukken betreffende de collaboratie in het Aalsterse. 1941, 1945, 1949	1 omslag
124	Dossier betreffende het geschil tussen de SP-afdeling Aalst en Dolores Baita. 1984-1988	1 omslag